

الگوهای رفتاری حضرت زهرا(س)

درس محبت در خانه حضرت زهرا(س) بطور کامل ارائه می شد و آن حضرت که خود از سر چشمه محبت و عطوفت رسول خدا(ص) سیراب شده و قلبش کانون محبت به همسر و فرزندان بود.

مقام معظم رهبری: اسلام فاطمه(س) آن عنصر برجسته و ممتاز ملکوتی را به عنوان نمونه و اسوه زن معرفی می کند، زندگی ظاهری او، جهاد او، مبارزه او، دانش او، سخنوری او، فداکاری او، شوهرداری او، مادری او، همسرداری او، مهاجرت او الگوی زنی که اسلام می خواهد بسازد این چنین است. ۱.

یکی از مهم ترین روش ها در تربیت، روش الگویی است زیرا تأثیر شخصیت الگو در شکل گیری رفتار و منش تربیت شونده به مراتب بیشتر از موارد دیگر است. اسلام نیز به این روش اهمیت زیادی داده است و قرآن کریم بخشی از آیات مبارک خود را به معرفی مردان و زنان موحد و ثابت قدمی اختصاص داده است که در شرایط گوناگون، صلاحیت و شخصیت خود را بروز داده و حق محوری خویش را به اثبات رسانده اند. از زنان پاک دامن و عفیفی چون مریم(س) آسیه همسر فرعون(س) و دختران شعیب که الگوی زنان در شرایط مختلف می باشند تجلیل و ستایش کرده است. از عالی ترین الگوهای قابل پیروی برای انسان ها بویژه زنان، حضرت صدیقه طاهره، فاطمه زهرا(س) است. درباره زندگانی حضرت زهرا(س) کتاب های بسیاری به رشته تحریر درآمده اما بررسی کاربردی و ارائه الگوهای رفتاری آن حضرت کمتر مورد توجه قرار گرفته است. که در این مقال به طور مختصر به برخی از آن ها اشاره می شود.

۱- محبت به فرزند

دانشمندان علوم تربیتی می گویند: کودکان در تمام دوران کودکی به محبت و اظهار علاقه نیازمندند. کودک می خواهد پدر و مادر او را دوست داشته باشند و نسبت به او اظهار علاقه کنند. کودک چندان توجهی به لباس، خوراک و محل زندگی ندارد اما به این موضوع توجه دارد که آیا او را دوست دارند یا نه؟

درس محبت در خانه حضرت زهرا(س) به طور کامل ارائه می شد و آن حضرت که خود از سر چشمه محبت و عطوفت رسول خدا(ص) سیراب شده و قلبش کانون محبت به همسر و فرزندان بود در این جهت نیز وظیفه مادری خود را به بهترین شکل انجام می داد.

سلمان فارسی می گوید: روزی حضرت فاطمه زهرا(س) را دیدم. مشغول آسیاب کردن غله بود. فرزندش حسین(ع) به گریه افتاد و بی تابی می کرد. عرض کردم: برای کمک به شما، غله را آسیاب کنم یا بچه را آرام نمایم؟ حضرت فرمود: من به آرام کردن فرزند اولی هستم. شما آسیاب را بچرخانید. ۲

۲- هم بازی با فرزندان

یکی از نیازهای طبیعی کودک، بازی کردن است که برای او هم ورزش جسمی است و هم ورزش فکری، موجب شادی روح و روان او شده و او را با نشاط بار می آورد. حضرت زهرا(س) به این نکات ظریف توجه داشت. فاطمه(س) فرزندش حسن(ع) را روی دست می گرفت و بالا می انداخت و حرکت می داد و می فرمود: « اشبه أباک یا حسن و اخلع عن الحق الرّسن و اعبد الهأ ذامنن و لا توال ذا الا حسن یعنی؛ ای حسن، نظیر پدرت باش و ریسمان ظلم از حق دور کن و خداوندی را که صاحب نعمت هاست پرستش کن و با افراد تیره دل دوست مباش.»

فاطمه(س) حسین(ع) را نیز به بازی می گرفت و با شادمانی او می فرمود: « انت شبیه بأبی لست شبیهاً بعلی یعنی؛ تو همانند پدرم هستی و شبیه علی نیستی.» علی(ع) با شنیدن این جمله می خندید و شاد می شد.

۳- آگاهی بخشی به فرزندان

حضرت زهرا(س) از همان آغاز کودکی فرزندانش، عبادت خدای تعالی را در روح و روان آن ها تثبیت کرد و خوی پرستش خدای یکتا را در فطرت لطیف آن ها سرشت و از همان آغاز به آن ها علم آموخت و آن ها را برای کسب معارف و تشویق در فراگیری، آماده می کرد، به عنوان مثال به فرزندش حسن(ع) که هفت ساله بود می فرمود: « به مسجد برو، آن چه را از پیامبر(ص) شنیدی فرا گیر و نزد من بیا و برای من بازگو کن.» ۳

۴- کار در خانه

برای حفظ نظام اجتماعی در همه ابعاد و در نظام خانواده باید کارها براساس صحیح برنامه ریزی و تقسیم بندی کرد تا هر کس به تناسب توان روحی و جسمی خود، کاری را انجام دهد.

فاطمه زهرا (س) و علی(ع) در آغاز زندگی مشترک نزد رسول خدا(ص) آمدند و از ایشان خواستند تا کارها را بین آن ها تقسیم کنند. پیامبر اکرم(ص) کارهای درون خانه را به فاطمه زهرا(س) واگذار کردند و کارهای بیرون منزل را به علی(ع) سپرد. زهرای اطهر(س) از این تقسیم کار بسیار خوشحال شد و فرمود: جز خدا کسی نمی داند که از این تقسیم کار تا چه اندازه خوشنود شدم از این رو که رسول خدا(ص) تحمّل کارهای بیرون از خانه را « که موجب بیرون رفتن و روبرو شدن با مردان نا محرم می شد» از دوش من برداشت و کارهای درون خانه را به عهده ی من نهاد.

۵- شوهرداری

برای زن بزرگ ترین موفقیت و ارزش این است که در شئون گوناگون زندگی، خشنودی همسرش را به دست آورد و از هر گونه عملی که موجب ناراحتی شوهر می گردد پرهیز نماید. حضرت علی(ع) می فرماید: «جهاد زن، خوب شوهرداری است.» زن برای این که بتواند در این جهاد پیروزمند باشد باید تمام سعی و تلاش خود را به کار گیرد تا خانه را محل آرامش مرد قرار دهد. شوهرداری حضرت زهرا(س) بهترین الگو برای زنان مسلمان است. رفتار حضرت زهرا(س) با شوهر در عالی ترین مرحله صفا و مهربانی بود. نه تنها هرگز خاطر شوهر را نرنجاند بلکه یآوری مهربان برای او بود.

حضرت علی(ع) می فرماید: «... سوگند به خدا، من زهرا(س) را تا آن زمان که خداوند او را به سوی خود برد، خشمگین نساختم و در هیچ کاری موجب نا خشنودی او نشدم. او نیز هیچ گاه مرا خشمگین نکرد و عملی از او سرزند تا باعث نا خشنودی من شود.» و هم چنین امام علی(ع) فرمود: «... هرگاه به چهره ی او «زهرا(س)» نگاه می کردم هرگونه غم و اندوه از من برطرف می شد.» ۵

۶- هماهنگی با شوهر

پس از ماجرای تلخ سقیفه، سران سقیفه برای جلب افکار عمومی مردم به فکر چاره افتادند تا به گونه ای که از حضرت زهرا(س) دل جویی نمایند که اجازه ملاقات می خواستند. اما فاطمه زهرا(س) هرگونه پیشنهادی را رد می نمود و موضع اعتراض و سکوت و بی زاری را ادامه می داد. روزی امام علی(ع) وارد منزل شد و فرمود: فاطمه جان خلیفه و عمر در پشت درب منزل، منتظر اجازه ورود می باشند، تا نظر شما چه باشد. حضرت زهرا(س) فرمود: «... علی جان خانه، خانه ی توست و من همسر تو می باشم هر آن چه می خواهی انجام ده.» ۶

۷- حوصله

فاطمه(س) در یاد دادن مسائل دین به دیگران از حوصله و پشت کار فراوانی برخوردار بود. روزی زنی نزد او آمد و گفت: مادری پیر دارم که در مورد نماز خود اشتباهی کرد. مرا فرستاده تا از شما مسئله ای را بپرسم. حضرت زهرا(س) سؤال او را پاسخ فرمود. زن برای بار دوم و سوم مسئله ای پرسید و پاسخ شنید این کار تا ده بار تکرار شد و هر بار آن بانوی بزرگوار، سؤال وی را پاسخ فرمود. زن از رفت و آمدهای پی در پی شرمگین شد و گفت: دیگر شما را به زحمت نمی اندازم. فاطمه(س) فرمود: باز هم بیا و سوال هایت را بپرس، تو هر قدر سؤال کنی من ناراحت نمی شوم. زیرا از پدرم رسول خدا(ص) شنیدم که فرمود: روز قیامت علمای پیرو ما محشور می شوند و به آن ها به اندازه دانش شان خلعت های گران بها عطا می گردد و اندازه پاداش به نسبت میزان تلاش است که برای ارشاد و هدایت بندگان خدا نموده اند. ۷

۸- فاطمه(س) و علی(ع)

فاطمه(س) کسی است که با نه سال زیستن همگام با علی(ع) درگام گام علی(ع) و لحظه لحظه علی(ع) تنفس علی(ع) و سرنوشت علی(ع) تأثیری جاودانه و ملموس می کند.

فاطمه(س) کسی است که تبسم را بر لبان علی(ع) نقش می بندد.

فاطمه(س) التیام بخش جگرف دندان خورده علی(ع) است.

فاطمه عصاره مظلومیت علی(ع) است.

۹- فاطمه(س) به عنوان تمامیت حسین(ع)

فاطمه(س) ظهور جلوه حق در کربلاست.

فاطمه(س) بنیان گذار قیام حسین(ع) است.

فاطمه(س) آمیزه ی شکوهمند مظلومیت و فریاد حسین(ع) است.

فاطمه(س) حلاوت شهادت است. حسین(ع) والی فاطمه(س) است در کربلا و منادی اوست در عاشورا. شیر فاطمه(س) است که وجود حسین(ع) می خروشد و خون فاطمه(س) است که از حنجره حسین(ع) می جوشد.

۱۰- فاطمه(س) و زینب(س)

زینب(س)، فاطمه ی کربلاست و تجلی فاطمه(س) در زینب عاشورا است. در کربلا زینب(س) رسول فاطمه(س) است. خلیفه تام فاطمه(س) است. پیام فاطمه(س) را می خواند. حضور فاطمه(س) را فریاد می کشد. با هر جنازه ای که بر دست می گیرد قطره ای از جام صبر فاطمه(س) را مزمه می کند. در بارگاه یزید زینب(س) به تداعی خطبه مادر در مقابل دشمن های پدر خطبه می خواند. در کربلا زینب(س) محبت مادر را در جان برادر می ریزد.

۱۱- فاطمه(س) و امام حسن(ع)

حسن(ع) بعد دیگر منشور فاطمه(س) است.

حسن(ع) شیر صبر از جان مادر نوش کرده است.

حسن(ع) در تداوم سکوت علی(ع) و مظلومیت فاطمه(س) است که صبر می کند.

حسن(ع) بلوغ بردباری فاطمه(س) است پاره های سرخ جگر فاطمه(س) است که بر طشت می ریزد.

۱۲- فاطمه(س) و حضرت محمد(ص)

فاطمه(س) افتخار محمد(ص) نمونه اعلی و بارز دانشگاه محمد(ص) است.

فاطمه(س) پاره جگر محمد(ص) بضعه محمد(ص) است.

فاطمه(س) تنها کسی است که پیامبر(ص) پس از هر بار جهاد طاقت فرسا به دیدار او می رود و خستگی را در عمق چشمان مهربان او گم می کند. ۹

تسبیح حضرت زهرا(س)

مرحوم شیخ صدوق در کتاب علل الشرایع نقل می کند: حضرت علی(ع) به مردی از خاندان بنی سعد فرمود: جریانی از زندگی خودم و فاطمه(س) را برایت نقل کنم. فاطمه(س) در خانه من زندگی می کرد در حالی که برای رسول خدا(ص) محبوب ترین افراد خانواده بود. حضرت فاطمه(س) با دستاس آرد می کرد به طوری که دستانش تاول می زد، خانه را جارو می کرد و لباس هایش خاک آلوده می شد. زیر دیگ، آتش روشن می کرد و جامه هایش سیاه می شد. در اثر انجام این کارها بسیار اذیت می شد. به او گفتم: ای کاش نزد پدرت می رفتی و در خواست می کردی خدمت کاری به تو دهد تا در انجام کارهای سخت، یاریت کند. فاطمه(س) نزد رسول خدا(ص) رفت. شرم مانع او شد که کلامی بگوید. صبح روز بعد پیامبر(ص) نزد ما آمد و فرمود: فاطمه(س) روز گذشته با پدرت چه کاری داشتی؟! من به جای حضرت زهرا(س) پاسخ دادم و ماجرا را گفتم. سپس پیامبر(ص) فرمود: آیا به شما یاد ندهم چیزی را که از خدمت کار برایتان بهتر باشد. در این جا تسبیح حضرت زهرا(س) که ۳۴ مرتبه الله اکبر، ۳۳ مرتبه الحمد لله، ۳۳ مرتبه سبحان الله را فرمود. ۱۰ خداوند مهربان ارواح مقدس چهارده معصوم(ع) را آفرید و آن ها را در بعد جسمی هم قرار داد تا بشر با آن ها انس بگیرد و این که چون آن ها عین الله، لسان الله، مظهر و نماینده الهی هستند بشر با دیدن اعمال و رفتارشان به خدا نزدیک شود.

مرحله اول معرفت امام این است که ابتدا باید تاریخچه زندگی شان، تولد، وفات و نحوه زندگی شان را بشناسیم که این بعد ظاهری است و بعد باطنی شان این است که بدانیم؛ اولاً ایشان مفترض الطّاعه هستند و مراحل معرفت امام(ع) مطرح می شود که مقصود همان بعد ظاهری است. در این قسمت باید بدانیم که چطور از این الگوها در زندگی عملی مان استفاده کنیم. برای این مهم باید چشم دل را کمی باز کنیم تا از لحظه لحظه زندگی ائمه اطهار(ع) که درس است برای ما بهره ببریم. نکته دیگر این که باید بدانیم هر آن چه از مناجات ائمه اطهار(ع) دعاهایشان، رفتارشان، و ... برای ما بیان شده برای این است که ما می توانیم به آن جا برسیم و گرنه لزومی نداشت که مثلاً امام معصوم(ع) رفتار یا دعایی را بفرماید و مخصوص خودشان باشد. اگر این طور بود برای ما فایده ای نداشت و لغو می شد. آن چه برای ما نقل شده، برای این است که ما یاد بگیریم و خود را به آن جا برسانیم. باید از خداوند متعال مدد بجوییم و از حضرت زهرا(س) کمک بخواهیم که زندگی بی بی دو عالم را فقط در بعد ظاهری زندگی و مقدار جهیزیه و زندگی ایشان در فقر و ... نبینیم بلکه باید سعی کنیم در عمل رفتارهای حضرت را در زندگی پیاده کنیم که در این جا به نکاتی اشاره شد. خیلی از مشکلاتی که جامعه ما مخصوصاً زنان ما دارند به خاطر این است که از این الگوی نمونه استفاده نمی کنند. به طور مثال خیلی از زنان ما در شوهر داری و رفتار با ایشان مشکل دارند و فکر می کنند باید آن ها هم مانند مردان کارهای سنگین و سخت انجام دهند و اصلاً طرز تفکرشان غلط است. این جاست که فرمودند: « زن ریحانه است.» و « زن محبوبه خداست.» چرا باید خود را این قدر به زحمت بیندازد و با مردان نا محرم سر و کار داشته باشد. به خانم فاطمه زهرا(س) که در این مورد رجوع می کنیم می بینیم ایشان چقدر از تقسیم کاری که برایشان شد خوشحال شدند. ببینید ما کجا هستیم و حضرت کجا؟! ما چه فکر می کنیم و ایشان چه؟! یا به طور مثال جریانی که به ما تسبیح حضرت زهرا(س) رایاد می دهند چقدر مهم است که شما ای خانم خانه اگر کار زیادی در منزل داری، مهمان زیادی داری، برکت وقتی می خواهی تو هم بنشین تسبیحات را بگو تا وقت برکت پیدا کند و همین طور سایر موارد. امید است بتوانیم حضرت زهرا(س) را در زندگی عملی مان داخل و وارد کنیم و این طور امامانمان را بشناسیم تا با معرفت شناخته باشیم.

بی نوشت ها:

- ۱- حسینی شاهرودی، سید محمد، الگوهای رفتاری حضرت زهرا(س) تربیت فرزند.
- ۲- حسینی شاهرودی، سید محمد، الگوهای رفتاری حضرت زهرا(س) تربیت فرزند، صفحه ۱۴
- ۳- محمدی اشتهاردی، محمد، نگاهی بر زندگی حضرت فاطمه(س) صفحه ۶۴
- ۴- حسینی شاهرودی، سید محمد، الگوهای رفتاری حضرت زهرا(س) اداره منزل صفحه ۱۶ .
- ۵- حسینی، سیدعلی، کرامات و مقامات عرفانی حضرت زهرا(س) صفحه ۴۴
- ۶- دشتی، محمد، فرهنگ سخنان حضرت فاطمه زهرا(س) صفحه ۱۳
- ۷- کفاش، حمیدرضا، ۷۵ درس زندگی از سیره عملی حضرت فاطمه زهرا(س) صفحه ۲۹
- ۸- شجاعی، سید مهدی، خدا کند تو بیایی، صفحه ۲۷
- ۹- گروه کتاب، آشنایی با حضرت زهرا(س) صفحه ۳۲